

Länstyrelsen
Örebro län

Raoul Hjærtström
Direkt: 019/19 30 68
raoul.hjartstrom@t.lst.se
Fax: 019/19 30 28

BESLUT
2005-02-17

Dnr: 432-00952-2001

Örebro kommun
Box 30 000
701 35 Örebro

Byggnadsminnesförklaring av vattentornet Svampen, Kv Vattentornet 1, Olaus Petri församling i Örebro kommun, Närke

(3 bilagor)

BESLUT

Med stöd av 3 kap 1 § lagen (1988:950) om kulturminnen m.m. (KML) förklarar Länstyrelsen vattentornet Svampen i Örebro, Kv Vattentornet 1, Olaus Petri församling i Örebro kommun, som byggnadsminne. Byggnaden markeras genom skraffering på bifogade karta

Med stöd av 3 kap 2 § kulturminneslagen meddelar Länstyrelsen samtidigt följande *skyddsbestämmelser*:

Byggnaden får inte rivas

Byggnaden får till sitt yttre inte förändras

Ingrepp får inte ske i byggnadens ursprungliga betongstomme

Det med heldragen röd linje markerade området på bifogade karta, skall hållas i ett sådant skick att byggnadsminnets utseende och karaktär inte förvanskas.

Vård- och underhållsarbeten skall utföras på ett sådant sätt att det kulturhistoriska värdet inte minskar. Underhållet skall ske med material och metoder som är anpassade till byggnadens egenart.

Uppllysningar

BESLUT
2005-02-17

Dnr: 432-00952-2001

Länsstyrelsen lämnar råd ifråga om underhållet av byggnaden.

Om det finns särskilda skäl får Länsstyrelsen enligt 3 kap 14 § KML lämna tillstånd att byggnadsminne ändras i strid mot skyddsföreskrifterna.

Enligt 3 kap 21 § KML tillämpas beslut enligt 3 kap 1 § utan hinder av att talan förs mot beslutet.

REDOGÖRELSE FÖR ÄRENDET

Örebro hembygdsförening väckte 2001-01-31 fråga om byggnadsminnesförklaring av vattentornet Svampen.

Arkitekturmuseet har lämnat yttrande 2001-04-11 och tillstyrkt byggnadsminnesförklaringen med hänsyn till att det är av ett nationellt intresse att vattentornet bevaras.

Länsstyrelsen har under år 2003 gjort en kulturhistorisk utredning av byggnaden.

Vattentornet Svampen ägs av Örebro kommun, Kommunstyrelsen tillstyrkte 2004-08-23 byggnadsminnesförklaringen *"under förutsättning att kommande skyddsbestämmelser kan accepteras av kommunen"*.

Länsstyrelsen kontaktade därefter Örebro kommun, som genom kommunalrådet Jonas Karlsson meddelade att frågan om skyddsbestämmelser skulle hanteras av Tekniska nämnden.

Tekniska nämnden har 2004-11-25 godkänt de föreslagna skyddsbestämmelserna under förutsättning att särskilda skäl enligt 3 kap 14 § KML kan komma att åberopas utifrån Svampens funktion som vattenreservoar och tryckutjämnare i kommunens VA-system.

En PM biläggs därför beslutet, där det tydligt framgår att Svampens funktion som vattenreservoar och tryckutjämnare i kommunens VA-system, skall vara styrande för Länsstyrelsens prövning av tillstånd att ändra byggnadsminnet enligt 3 kap 14 § KML.

Riksantikvarieämbetet har 2004-09-09 tillstyrkt byggnadsminnesförklaringen med de föreslagna skyddsbestämmelserna.

MOTIVERING

Vattentornet Svampen projekterades och byggdes mellan åren 1954 och 1958, invigningen skedde den 13 maj 1958. Arkitekter var Sune Lindström och Poul Kyhl vid AB Vattenbyggnadsbyrå (VBB), Stockholm. Svampen har blivit en prototyp för många efterföljare, VBB har uppfört liknande torn på flera håll i världen, de mest kända finns i Kuwait och Saudiarabien.

Svampen i Örebro står som en symbol för den dynamiska perioden efter andra världskriget, den tid då Sverige intog en internationell tätposition inom arkitektur, formgivning och samhällsbyggande. Under denna period manifesterar sig Örebro starkt inom dessa områden. Rosta och Baronbackarna blev snabbt milstolpar inom svenskt bostadsbyggande, och de kom också att väcka internationellt intresse. Medborgarhuset på Söder och vattentornet Svampen, räknas idag till de främsta exemplen på svensk modernistisk arkitektur, även dessa två har väckt internationell uppmärksamhet.

Svampen är såväl konstruktivt som estetiskt ett kvalificerat exempel på sin tids experimenterande inom form och konstruktion. Den är en konstruktivt mycket avancerad byggnad som uppfördes med en för sin tid unik betonggjutningsteknik. Dess kraftfulla och samtidigt spänstigt livfulla former speglar det nära sambandet mellan form och konstruktion, där den nya tekniken varit förutsättningen för formen. Formuttrycket förstärks mycket effektivt av fasadytans två gråskalor i vertikala reliefer.

Den nybyggda Svampen blev snabbt en symbol för staden Örebro, och räknas idag till ett av landets mest betydelsefulla byggnadsverk från sin tid. Den är som byggnad ett tekniskt avancerat och konstnärligt högtstående formexperiment, och är därigenom en effektiv symbol för sin tids starka framtidstro och medvetna samhällsbyggande.

Genom sitt stora arkitekturhistoriska värde och nationella betydelse som symbol för sin tids framåsyftande och experimentella samhällsbyggande, fyller vattentornet Svampen i Örebro väl kraven i 3 kap 1 § kulturminneslagen – ”synnerligen märklig genom sitt kulturhistoriska värde” – för att skyddas och bevaras som byggnadsminne.

Detta beslut kan överklagas hos länsrätten i Örebro län.

BESLUT
2005-02-17

Dnr: 432-00952-2001

Beslut i detta ärende har fattats av styrelsen. I beslutet deltog landshövding Sören Gunnarsson jämte ledamöterna Marie-Louise Forsberg-Fransson, Göran Arveståhl, Ewa-Leena Johansson, Mårten Blomquist, Margareta Karlsson, Massimo Montanari, Bo Rudolfsson, Mats Sjöström, Helena Vilhelmson och Anna Ågerfalk.

I den slutliga handläggningen deltog även länsassessor Per Undén.

Sören Gunnarsson
Landshövding

Raoul Hjærtström
bitr länsantikvarie

Bilagor
Besvärshänvisning
Karta
PM

Kopia till
Riksantikvarieämbetet
Lantmäterimyndigheten i Örebro län
Byggnadsnämnden i Örebro kommun
Örebro läns museum
Örebro Hembygdsförening
Arkitekturmuseet
Länsstyrelsen/byggnadsminnesregistret